

OBSAH

1 JAZYK, JEHO PODSTATA A FUNKCE.....	11
1.1 Podstata jazyka	11
1.2 Znakový (sémiotický) charakter jazyka	12
1.3 Systémový charakter jazyka.....	12
1.4 Společenský charakter jazyka	13
1.5 Funkce jazyka.....	13
2 JAZYKOVĚDA, JEJÍ ROZVRSTVENÍ A ÚKOLY TEORETICKÉ A PRAKTICKÉ	15
2.1 Metody zkoumání v jazykovědě	15
2.2 Rozvrstvení jazykovědy	16
2.3 Jazyková norma, úzus a kodifikace.....	17
2.4 Jazyková správnost a jazyková kultura.....	19
3 ČESKÝ NÁRODNÍ JAZYK, JEHO VÝVOJ A ÚTVARY	22
3.1 Stručný vývoj češtiny	22
3.2 Útvary českého národního jazyka	24
3.3 Spisovný jazyk	24
3.4 Vývojové tendence současné spisovné češtiny	26
3.5 Dialekty (místní nářečí).....	28
3.6 Interdialekty (nadnářeční útvary).....	31
3.7 Sociolekty (sociální nářečí).....	32
3.7.1 Profesní slangy – profesionalismy	32
3.7.2 Zájmové slangy (slangy v užším smyslu).....	33
3.7.3 Argoty.....	34
4 ZVUKOVÁ A GRAFICKÁ REALIZACE JAZYKOVÉ KOMUNIKACE.....	35
4.1 Obecně.....	35
4.2 Fonetika	37
4.2.1 Dělení fonetiky	37
4.3 Mluvení – fyziologie a analýza	38
4.3.1 Mluvní orgány a jejich činnost.....	38
4.3.2 Ústrojí dýchací (respirační).....	40

4.3.3	Ústrojí hlasové (fonační).....	41
4.3.4	Ústrojí hláskovací (modifikační).....	42
4.3.5	Slyšení řeči	44
4.4	Hlásky – jejich artikulace a klasifikace.....	46
4.4.1	Obecně.....	46
4.4.2	Samohlásky	47
4.4.3	Souhlásky	49
4.5	Fonologie.....	54
4.5.1	Poměr fonetiky a fonologie.....	54
4.6	Základní fonologické pojmy	55
4.7	Distribuce fonémů (fonologická kombinatorika, fonotaktika)	56
4.8	Střídání hlásek	58
4.9	Změny hlásek	59
4.10	Zvukové prostředky souvislé řeči	59
4.10.1	Obecně.....	59
4.10.2	Členění řeči.....	60
4.10.3	Modulace	61
4.11	Spisovná výslovnost.....	63
4.11.1	Obecně.....	63
4.11.2	Výslovnost slov přejatých (cizího původu)	64
4.12	Grafický systém češtiny (grafémika)	65
5	SLOVNÍ ZÁSoba A TVOŘENÍ SLOV.....	68
5.1	Obecně o slovní zásobě	68
5.2	Slovo a pojmenování.....	69
5.3	Složení slovní zásoby	70
5.4	System ve slovní zásobě.....	71
5.5	Vrstvy slov ve slovní zásobě.....	72
5.5.1	Slova patřící k nespisovným útvarům národního jazyka	73
5.5.2	Slova se slohovými příznaky.....	73
5.5.3	Slova s časovými příznaky	74
5.5.4	Slova expresivní	75
5.5.5	Slova přejatá.....	76
5.6	Slovní význam a jeho struktura.....	78
5.6.1	Slova jednovýznamová (jednoznačná, monosémní).....	79
5.6.2	Slova mnohovýznamová (mnohoznačná, polysémní)	79
5.6.3	Homonyma	82
5.6.4	Synonyma	83
5.6.5	Antonyma (opozita).....	84
5.6.6	Hyperonyma a hyponyma	85
5.7	Frazeologie	86

5.8	Slovníky a jejich druhy	87
5.9	Tvoření slov	88
5.9.1	Obecně o tvoření slov a pojmenování	88
5.9.2	Typy pojmenování	89
5.9.3	Slovotvorné kategorie, typy a procesy	91
5.9.4	Slovotvorné procesy	91
5.10	Slovotvorné postupy	92
5.10.1	Odvozování	92
5.10.2	Tvoření slov skládáním (kompozice)	106
5.10.3	Tvoření slov zkracováním (abreviace)	108
6	MORFOLOGIE	110
6.1	Místo morfologie v jazykovém systému	110
6.2	Morf a morfém	110
6.2.1	Členění slovního tvaru	110
6.2.2	Typy morfů	111
6.2.3	Pojem kmene	112
6.3	Vztah morfologie k jiným jazykovědným disciplínám	112
6.3.1	Vztah morfologie k syntaxi	112
6.3.2	Vztah morfologie k tvoření slov	113
6.3.3	Vztah morfologie k fonologii, morfonologie	113
6.4	Formální morfologie	114
6.4.1	Vzorové paradigma	114
6.4.2	Vývojové tendence ve formální morfologii	114
6.5	Funkční morfologie	115
6.5.1	Gramatické kategorie vyššího řádu	116
6.5.2	Gramatické kategorie nižšího řádu	118
6.6	Substantiva (podstatná jména)	125
6.6.1	Zvláštnosti ve vyjadřování mluvnických významů	126
6.6.2	Tvarová soustava substantiv obecných – domácích a začlenitelných přejatých	128
6.6.3	Tvarová soustava substantiv přejatých	143
6.6.4	Tvarová soustava vlastních jmen	147
6.7	Adjektiva (přídavná jména)	150
6.7.1	Zvláštnosti ve vyjadřování mluvnických významů	151
6.7.2	Tvarová soustava adjektiv	151
6.8	Pronomina (zájmena)	155
6.8.1	Zvláštnosti ve vyjadřování mluvnických významů	157
6.8.2	Tvarová soustava zájmen	157
6.8.3	Zájmenná deklinace rodových zájmen	158
6.8.4	Adjektivní deklinace rodových zájmen	161

6.9	Numeralia (číslovky).....	162
6.9.1	Zvláštnosti ve vyjadřování mluvnických významů	163
6.9.2	Tvarová soustava číslovek	164
6.9.3	Kombinované číslovkové výrazy	165
6.9.4	Pádová forma substantiva ve spojení s číslovkami základními v pozici subjektu.....	166
6.10	Verba (slovesa).....	166
6.10.1	Zvláštnosti ve vyjadřování mluvnických významů	167
6.10.2	Tvarová soustava sloves.....	168
6.10.3	Popis konjugačních typů	175
6.11	Adverbia (příslovce).....	186
6.11.1	Třídění adverbii	186
6.12	Prepozice (předložky).....	187
6.12.1	Klasifikace předložek	187
6.13	Konjunkce (spojky).....	188
6.13.1	Typy vztahů vyjadřovaných spojkami	189
6.14	Partikule (částice).....	189
6.14.1	Klasifikace částic.....	190
6.15	Interjekce (citoslovce).....	190
6.14.1	Klasifikace citoslovcí	191
7	SKLADBA	192
7.1	Pojetí skladby	192
7.2	Věta a výpověď	193
7.3	Gramatický větný vzorec.....	195
7.3.1	Valence a vazba.....	195
7.4	Vlastnosti výpovědi	199
7.4.1	Propoziční akt.....	200
7.4.2	Akt komunikačního záměru mluvčího	205
7.4.3	Subjektivní postoje mluvčího.....	213
7.5	Syntaktické vztahy	214
7.5.1	Koordináční skupina	216
7.5.2	Adordinační skupina	220
7.5.3	Syntaktický vztah dominance.....	223
7.6	Větné členy	225
7.6.1	Základové a nezákladové větné členy.....	227
7.7	Zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných strukturách	272
7.7.1	Elipsa	272
7.7.2	Polovětné útvary.....	273
7.7.3	Volně vytčené větné členy	277
7.7.4	Parenteze (vsuvka)	279

7.7.5	Nedostatky ve výstavbě výpovědi.....	280
7.8	Souvětí.....	283
7.8.1	Parataxe a parataktické (souřadné) souvětí.....	284
7.8.2	Hypotaxe a hypotaktické (podřadné) souvětí.....	289
7.8.3	Složité souvětí	293
7.8.4	Sémantická klasifikace souvětí	302
7.9	Seznam použitých zkratk a značek.....	308
8.	STYLISTIKA	310
8.1	Styl.....	310
8.1.1	Jazykový styl (sloh).....	311
8.2	Stylotvorné faktory (slohoví činitelé).....	311
8.2.1	Stylotvorné faktory subjektivní.....	312
8.2.2	Stylotvorné faktory objektivní	313
8.3	Stylová oblast (stylová sféra).....	317
8.4	Stylová vrstva.....	317
8.5	Slohová charakteristika prostředků jednotlivých jazykových rovin.....	319
8.5.1	Slohová charakteristika prostředků zvukové roviny jazyka	319
8.5.2	Slohová charakteristika prostředků roviny morfologické.....	320
8.5.3	Slohová charakteristika prostředků syntaktické roviny textu	322
8.5.4	Slohová charakteristika prostředků lexikálních	323
8.6	Makrokompozice, slohové postupy a útvary	326
8.6.1	Informační (informativní, prostěsdělovací) slohový postup.....	326
8.6.2	Popisný (deskriptivní) slohový postup.....	328
8.6.3	Slohový postup vyprávěcí (narativní).....	331
8.6.4	Slohový postup výkladový (explikativní).....	332
8.6.5	Slohový postup úvahový	333
8.7	Funkční styly	334
8.7.1	Funkční styl prostěsdělovací (hovorový).....	334
8.7.2	Funkční styl odborný.....	337
8.7.3	Funkční styl publicistický	342
8.7.4	Funkční styl administrativní.....	348
8.7.5	Funkční styl rétorický (řečnický).....	349
8.7.6	Funkční styl umělecký (styl umělecké literatury).....	351
9	ZÁKLADNÍ LITERATURA	356
	REJSTŘÍK	361